



PUTOVANJE U KINU

Putovanje u Kinu

Putovanje u Kinu može se smatrati uistinu egzotičnim. Ovdje se pojam egzotičnog odnosi na posve drugačiju kulturu ali i okoliš od onog na koje smo navikli mi Europljani. U agenciji su nas upozorili da je najpovoljnije putovati u Kinu upravo između suhog i vjetrovitog zimskog perioda i ljetnih monsunskih kiša. U proljeće nije više hladno, a još nisu nastupile neizdržive ljetne žege. Doći do Kine danas je posve jednostavno, za razliku od višemjesečnih putovanja karavana kroz povijest trgovanja svilom i začinicima. Let zrakoplovom s preko 300 putnika od Beča do Pekinga (oko 10.000 km) traje nešto duže od devet sati. To i nebi bilo ništa posebno kada se letom prema istoku nebi promijenilo nekoliko vremenskih zona. Iz Beča smo poletjeli u predvečerje ususret zori koja je došla nakon vrlo kratke noći. Iz zrakoplova i sigurne visine vidi se nepregledna ledena pustoš Sibira, a potom boskonačnost pustinje Gobi. Zbog vremenske razlike od 6 sati u Peking smo sletjeli nešto prije podneva. Izlazak u najveću zrakoplovnu luku Azije djeluje pomalo šokantno. Odjednom neka drugačija lica, drugačije fizionomije od onih na koje smo navikli. Posvuda nevjerovatna vreva jednostavno odjevenih ljudi koji se nekamo žure. Došljak se mora čvrsto držati svoje skupine i vodiča da kojim slučajem ne zastane u toj vrevi i ostane izgubljen.

Kina je najmnogoljudnija zemlja na svijetu s 1,5 milijardu stanovnika. Kada govorimo o Kini, treba imati na umu da govorimo o civilizaciji koja u kontinuitetu traje 5000 godina.

U njoj živi 56 etničkih skupina koji se koriste velikim brojem različitih jezika. Imaju 27 različitih pisama. Službeno se govori mandarinski i kantonski jezik. Najbrojniji narod su Hani. Kinezi su u najvećem broju ateisti, što je rezultat komunističke vladavine tijekom brojnih desetljeća moderne kineske države. Među vjerama najbrojniji su budisti, a potom muslimani te katolici. Ovi potonji često su kroz povijest bili proganjani, a i sada je odnos prema njima negativan. Vrlo je teško sporazumijeti se na ulici, zato valja imati upute i adresu napisanu na kineskom jeziku. U protivnom biti će vrlo teško nešto naći ili otići kamo želite.

Zakoračili smo u glavni grad, 13 milijunski **Peking**. U gradu je najbrojniji biciklistički promet s 10 milijuna bicikla, a potom autobusni s nekoliko stotina linija i podzemna željeznica. Na očigled pravi prometni kaos. Na raskrižjima tek poneki visoko postavljeni semafor koji svijetli na sve četiri strane. Bez obzira na to, za čitavo vrijeme boravka nismo vidjeli niti jednu prometnu nesreću. Povijest grada duga je preko 3.000 godina. Nekada je oko grada bio obrambeni bedem, a danas se vide ostaci obrambenih kula. Glavni trg Tien an men (Trg nebeskog mira) najveći je trg na svijetu, površine 40 hektara, na kojem se nalazi mauzolej Mao Zedonga. Na ovom trgu također se nalazi i zgrada kineskog parlamenta koji broji čak 10.000 zastupnika. I danas vlada Komunistička partija Kine, premda u državi postoji formalni politički pluralizam. Trg je poznat po studentskim nemirima iz 1989. godine, koje su vlasti krvavo ugušile. Ovaj trg je zapravo vanjsko dvorište čuvenog carskog prebivališta poznatog kao Zabranjeni grad. Naziv i nije čudan jer je grad bio posve zatvoren za vanjski svijet a ulazak u njega običnim smrtnicima bio je nezamisliv. Na ulazu u Zabranjeni grad ispod balkona na kojem je proglasio Republiku 1949 g., visi posljednja fotografija Mao Zedonga koju možete vidjeti u gradu. Od početka 15. st., od dinastije Ming, pa do današnjih dana u Zabranjenom gradu stolovala su 24 kineska cara. Zabranjeni grad čine drevne carske palače iz doba dinastija Ming i Qing. U njemu je živio i posljednji kineski car koji je

svrgnut revolucijom dr Sun Yay-sena 1911. god. Mladi car nije pogubljen već je držan sa svojim dvorjanima zatvoren unutar zidina Zabranjenog grada do 1924. g. Kad je napokon kućni pritvor za svrgnutog mladog cara bio okončan unutar zidina sve je bilo puno smeća i smrada. Možemo samo zamisliti kako je to izgledalo kad je poznato da grad nije imao riješenu kanalizaciju niti odvoženje smeća. Na golemoj površini od 720.000 m kv., nalaze se brojne palače, paviljoni, dvorišta, vrtovi i riznice. Ovo arhitektonsko remek-djelo podijeljeno je u tri dijela i okruženo visokim zidinama. Svi krovovi u Zabranjenom gradu su žute boje, koja se smatra carskom bojom. Sve građevine sastavljene su od drvene konstrukcije bez ijednog metalnog čavla. Stupovi su crvene boje koja simbolizira boju sreće. U gradu se i danas mogu vidjeti i brojne posude za paljenje mirisnih štapića. Kanalizacijski sustav je novost u Pekingu, osobito od kada se grade velike građevine. I danas, u starim četvrtima zahodi su na kraju svake ulice za sve stanovnike, a sadržaj se prazni i odvozi jednom tjedno.

Impresivan je i Hram neba iz 1420.g. koji je svojim trokatnim krovom načinjenim od plavih keramičkih pločica postao simbolom Pekinga. Gradio ga je car Yonglerituale za molitve upućene nebu. Prema priči u Hram neba car je dolazio dva puta godišnje i molio za dobru žetvu. U ono vrijeme smatralo se ako žetva nije bila dobra da car nešto nije dobro radio. Zanimljivo je da je u Hramu sve djeljivo s brojem devet. Numrološki to je sretan broj. Kinezi su vjerovali da je zemlja četvrtasta, a nebo okruglo, tako su ovdje dvorišta i četvrtasta i okrugla, a krovovi okrugli.

Vožnjom prema sjeveru stižemo do Velikog kineskog zida, najveće građevine na svijetu duge 6.400 km. za kojeg kažu da se vidi s Mjeseca. Razgled ovog golemog valovitog zida s brojnim raznolikim kulama nadmašuje sva naša očekivanja. Služio je u obrani od najezde neprijateljskih naroda. Na pojedinim dijelovima je toliko širok da su se ratnici mogli kretati u konjskim zapregama.

Mjestu pokopa svojih careva Kinezi su posvetili osobitu pozornost. Sve je moralo biti u prirodnoj harmoniji. Ovo mjesto za carsku grobnicu Kinezi su odabrali po principima Feng shui, što znači da su vodili računa da uokolo budu planine, da ima vode i vjetra. U dolini okruženoj planinama vodi Sveti put do grobnica u kojima se nalazi pokopano 13 careva. Običaj je bio da se uz cara pokapaju i njegove konkubine koje su se morale ubiti. Prigodom jedne sahrane pokopali su 200 konkubina. Ispred grobnice je dvorana u kojoj su odloženi predmeti, darovani caru za drugi život.

Nedaleko Pekinga na velikom jezeru nalazi se carska ljetna rezidencija. Kako bi pobjegli od ljetnih neizdrživih vrućina carska obitelj ljeta je provodila na tom jezeru. Uz jezero proteže se natkrivena dugačka šetnica. Po okolnim brdima izgrađeni su brojni objekti koji su carskoj obitelji služili za razonodu. Osobit pečat ovom mjestu dala je carica Cixi, koja se vinula od konkubine do carice rodivši caru jedinog muškog nasljednika.. Ona je potkraj 19. stoljeća, nakon careve smrti, preuzela vlast nad čitavim carstvom. Budući je carević bio još dijete, ona je vladala u njegovo ime. Veći dio građevina u ljetnoj rezidenciji prilagođen je za caričinu zabavu. Izgradila je i kazalište u kojem su je zabavljali umjetnici i muzičari. Kad su joj vojskovođe priopćili da carstvu prijete opasnost od neprijatelja i da predlažu izgraditi moćnu flotu carica je prikupila novac, a potom od njega izgradila veliki brod od mramora na kojem je priređivala bankete i prigodne proslave. Carstvo je propalo, a kameni brod je ostao kao turistička atrakcija.

Zrakoplovom smo iz Pekinga doputovali u centralnu Kinu, u grad **Xian**. Grad se ističe svojom živopisnom arhitekturom. Razgledavajući ovaj grad posjetitelj može doživjeti staru Kinu. Središnji dio grada opasan je gradskim zidinama, koje su dugačke 14 km i u izvrsnom su stanju. Dolaskom budizma u ovaj grad u 7.st. sagradili su pagode, u čijim temeljima su čuvani budistički tekstovi ili relikvija vezana uz Budu. Dolaskom muslimana u grad sagrađena je džamija 724.g. nakon Krista, pravo remek-djelo arhitekture satkano od kamene čipke. Stoga danas u gradu žive u svojim četvrtima tradicionalnim načinom života i budisti i muslimani. Večernjom šetnjom kroz grad probijate se kroz veliku gužvu koja vlada u uskim ulicama u kojima trgovci nude na otvorenom svoju robu, a tako se nudi i hrana. Najčešće su to garaže pretvorene u male restorane i trgovine. Ionako svaki Kinez mašta da će uspjeti u životu upravo trgovinom. Svako brdašce oko Xiana je grob neke princeze ili cara. U tim grobnicama čuvaju se velika bogatstva, tvrde kineski vodiči.

U nedalekoj okolini Xiana 1974.g. posve slučajno, kopajući bunar, neki je seljak iskopao ratnike od terakote (pečena glina). Otkriveno je oko 8.000 statua glinenih ratnika, a arheolozi su do sada obnovili oko 2.000. Ti ratnici napravljeni su prije 2.200 godina u prirodnoj veličini. Car Qin Shi Huang je želio takve ratnike imati kao čuvare grobnice. Bila je to njegova vojska za drugi svijet. Najniži otkriveni ratnik imao 1,7 metara, dok je većina visoka oko 2 metra. Fascinantno je, da svaki od njih ima drugačije lice. Ratnici se razlikuju i po frizuri,

po odjeći, te po oružju koje drže u rukama. Nakon smrti cara pobunjenici su provalili u rovove u kojima se nalazila ova vojska od terakote i pokupili tisuće komada pravog pješačkog naoružanja toga doba. Drvena oplata rovova je potom zapaljena, pa se zemlja urušila i zdrobila vojnike. U cijelosti je sačuvan samo jedan od ratnika koji je bio u klečećem položaju te tako zatrpan ulomcima drugih. Terakota ratnike Kinezi žele prikazati kao osmo svjetsko čudo. Do nalazišta danas se nalazi radionica u kojoj mladi kinezi prikazuju turistima način izrade terakota ratnika. Na ulazu u ovo arheološko nalazište salijeću vas brojni prodavači suvenira s nekoliko ratnika u tvrdoj kartonskoj kutiji. Traže za to pet dolara. Za isti takav suvenir u trgovini koja je u sastavu nalazišta platiti ćete osam dolara. Valja pričekati povratak prema autobusu. Tada vam se to isto nudi za samo jedan dolar, naravno nakon upornog odbijanja da to kupite i hinjenja nezainteresiranosti za uličnu ponudu.

Vozeći se vlakom kroz duboku provinciju primjećujemo da se Kinezi trude posaditi što više voća i povrća kako bi se zaustavilo nadiranje pjeska iz pustinje. Gotovo da nema neobrađenih površina. Nakon pet sati vožnje vlakom stiže se u grad **Luoyang**, kolijevku budizma u Kini. Ovdje je izgrađen prvi budistički hram u Kini 64 god. A.D.

U neposrednoj blizini grada uz rijeku Li nalaze se čuvene GongMen pećine. Oko 2.300 pećina i niša čuva više od 100.000 budističkih statua.

U jednom od budističkih hramova kušali smo različite vrste čajeva i naučili da se čaj pije bez šećera te da se tek kod trećeg nadolijevanja vrele vode iz listića čaja oslobađa pun okus.

Dvadesetak kilometara od Luoyanga nalazi se SongShan, jedna od svetih planina znamenita iz dva razloga. Prije svega ovdje je kolijevka Zen budizma i kung fua. Zanimljivo je vidjeti stotinjak škola u nizu u kojima se školuje gotovo 50.000 učenika. Ovdje djeca pola dana uče kung fu borilačke vještine, a potom druge predmete. Po završetku školovanja neki od njih postaju zaštitari, a neki glumci. Zaustavili smo se u jednoj od njih i pogledali vrlo impresivnu predstavu kung fu borbe, koju ovdašnji borci priređuju za turiste. Sve te borbe prikazuju pobjedu snage volje nad mogućom boli.

Iz Luoyanga nastavljamo put avionom u **Shanghai**. Po slijetanju dočekuje nas futuristički grad. Shanghai je pravi izložbeni arhitektonski centar. Svaka zgrada je drugačija. Grad za sredinu 21. stoljeća. Osobito je lijep pogled na grad noću iz plovećeg turističkog broda. Igra svjetala na razigranoj arhitekturi građevina koje su projektirali svjetski najpoznatiji arhitekti, koji su dobili priliku ovdje pokazati sav svoj talent, ostavlja na posjetitelja nevjerovatno snažan utisak. Kroz grad teče široka i prljava Žuta rijeka. Zbog prometa ispod rijeke prolazi šest tunela. Kako na rijeci tako i ispod nje odvija se veoma gust promet. No, još uvijek se u starom dijelu grada mogu vidjeti kuće sa tipičnim šiljatim krovovima. Naime, ljudi su vjerovali da im se neće ništa loše dogoditi ako naprave šiljate krovove (onaj koji ima loše nakane razderati će se ili rascijepati). U starom dijelu grada rublje se suši na bambusovim štapovima koji su prebačeni s balkona na obližnje žice. Želite li se provoziti u najbržem vlaku na svijetu to možete učiniti upravo u ovom gradu. Za nekoliko dolara vlakom ćete u svega nekoliko minuta brzinom od 431 km/h savladati udaljenost od trideset kilometara, do obližnje zračne luke. Pravo čudo tehnologije. Povratak zrakoplovom do Beča trajao je preko 11 sati.

Kineska svila

Putovati po Kini nezamislivo je a da se ne obiđe i jedna od brojnih tvornica čuvane kineske svile. Zanimljivo je bilo pratiti proces nastanka prirodne svile, cijeli životni ciklus dudovog svilca, sve do momenta kad bi se mogao izleći u leptira i tako prekinuti dragocjenu svilenu nit stvorenu u fazi kukuljice (metamorfozira), tada se kukuljica stavlja u vrelu vodu. Od šest kukuljica stroj stvara jednu svilenu nit dužine više kilometara. Ako se želi izraditi prekrivač koji u sebi ima svilene niti tada se kukuljica jednakomjernim potezanjem spretnih ruku četiri radnice razvlači na potrebnu veličinu. Za izradu jednog prekrivača potrebno je preko 6.000 tako rastegnutih kukuljica. Pa stoga niti relativno visoka cijena takvog prekrivača doista nije začuđujuća. Ličinka crva se kasnije može spremati za objed.

Kineska kuhinja

je raznolika. Glavni sastojci su meso, morski plodovi, povrće, riža te mnoštvo začina. Kinezi se ne opterećuju s kuhanjem (jedu rižu, piju čaj, juhu) Osim riže, Kinezi vole i kuhano tijesto na pari s različitim sadržajima u različitim oblicima. Na kineskom to su đaoze. (tijesto s govedinom i kikirikijem, s gljivama, zeljem, ananasom, lotosom). Najčešće alkoholno piće je pivo. Popularno je i vino od riže. Čaj je ipak najpoznatiji kineski napitak. Osobito je popularan čaj od jasnima i zeleni čaj. Piju ga uz svako jelo u neograničenim količinama. Vrlo popularno jelo je pekinška patka koja se priređuje na poseban način, patka se napuni juhom, svi otvori se začepi, a ona se peče izvana, a zapravo kuha iznutra, pred kraj procesa, meso se premaže medom i tako dobi

lakiranu površinu, pa ju Francuzi zovu « lakirana patka ». Zanimljiv je način posluživanja raznovrsnih jela. Sjedi se za okruglim stolom čija sredina se vrti. Na njoj se nalaze brojna jela u malim zdjelicama, dok je na sredini velika posuda puna kuhane riže. Vrteći sredinu stola dolazi se do posude sa željenim jelom. Počinje se s jelima blažeg okusa, a potom se jedu sve ljuća jela. Čajem ublažavaju ljutinu nadolazećih jela. Osobita vještina potrebna je za korištenje štapića za jelo. Brzo naučite kako među prva tri prsta svoje ruke postaviti štapiće kojima potom možete primiti čak i pojedinačno zrno riže. Svaki komadić mesa je već izrezan na potrebnu veličinu tako da se noževima pri jelu niti ne služe. Za turiste u vrijeme objeda često priređuju prigodne predstave tako da imate istovremeno ugođaj svih osjetila.

Jutarnje aktivnosti

organizirane su za sve građane u parkovima i na trgovima. Razgibavanje traje do osam sati kada ljudi odlaze na posao, a umirovljenici kućama. Starije osobe redovito vježbaju jer žele sačuvati zdravlje. Liječenje je sve skuplje jer i oni participiraju u zdravstvenoj zaštiti kao i mi. Nerijetko možete vidjeti staru osobu kako se posve sama razgibava na cesti, ili vježba tai chi.

Djeca u poderanim gaćama

Kako bi smanjili prirodni prirast stanovništva kineske vlasti uvele su ograničenje broja djece. Svaka obitelj smije imati samo jedno dijete, ako je prvo dijete sin. U slučaju da se prvo rodi djevojčica dozvoljen je još jedan pokušaj. Inače Kinezi vole djecu, osobito sinove. Dok su djeca još mala, za razliku od naše djece, ne nose pelene. Na sebi imaju hlačice koje su rasporene tako da dijete svaku svoju potrebu može obaviti u svakom času. Dovoljno je da čučne, a rasporek se raširi. U parkovima su majke s djecom komunikativne i s nama strancima neobičnih fizionomija. Mladi naraštaji se priklanjaju zapadnjačkoj kulturi i sve prisutnijem engleskom jeziku kao univerzalnom sredstvu komunikacije. Stoga se turist ne treba iznenaditi ako mu priđe mlada žena sa svojim djetetom koje stupi sa strancem u konverzaciju. U tradicionalnoj kineskoj kulturi djeca ostaju živjeti sa svojim roditeljima brinući kasnije o njima kad ovi ostare.

Smještaj u hotelima

Kategorizacija hotela identična je onoj u Europi. Stoga je najbolje koristiti hotele s četiri, odnosno pet zvijezdica. Takvi hoteli su izuzetno luksuzno opremljeni kako u svojim brojnim salonima tako i u sobama gostiju. Dakako, namještaj i umjetnički predmeti odišu kineskom kulturom. Važno je znati da voda iz slavine nije za piće. Stoga će gosta u hotelskoj sobi dočekati boca od pola litre pitke vode. Ona domaća je besplatna dok je cijena europske vode izrazito visoka. Primjerice, pola litre Evian vode košta 25 kuna. U svoju sobu gost može naručiti maserku, a vrlo je popularna masaža stopala, koja dobro dođe nakon dugih šetnji gradom. Zbog mnogoljudnosti Kine isti posao obalja više ljudi istovremeno, pa se može dogoditi da posao uopće nebude obavljen. Na recepciji hotela vrti se pet-šest mladih djevojaka, a svoju poštu možete ostaviti kod uspavanih momaka koji su zaduženi za nošenje prtljage. Zvuči gotovo nevjerojatno da uvečer ostavite kovčeg pred vratima sobe a potom vas drugoga dana vaša prtljaga dočeka u novom hotelu u udaljenom gradu koje je vaše novo odredište. Inače svoj novac, preporučljivo dolare, mijenjajte u juane na recepciji hotela, kako bi se izbjegle krivotvorene novčanice.

Kako i što kupovati?

U Kini su trgovci vrlo nametljivi. Nemate li namjeru kupovati hodajte pogleda uperenog pred sebe zato što i najmanji pogled uprt u nečiji štand skrenuti će vas s puta. Možete se obraniti i riječicom "Pu jao", što na kineskom znači "Neću". Važno je znati da su ponuđene cijene artikala veće i do osam puta u odnosu na njihovu stvarnu vrijednost. Stoga je potrebno imati neizmjereno strpljenje u cjenkanju. Ponekad to cjenkanje za jednu stvar može potrajati do 45 minuta, upravo koliko traje pauza koju vam je dao vodič. U početku nama Europljanima takva kupovina je zanimljiva zato što si uvjeren kako si profitirao. No trgovci još uvijek zarade, premda vas uvjeravaju kako se dobro pogađate za cijenu i kako ste ih uništili. Nakon dva dana cjenkanje postaje neizmjereno naporno, a gotovo ništa nemožete kupiti bez tog rituala. Što valja kupovati? Figure od žada. Žad je vrsta kamena različitih boja a za Kineze znači moć. Vjeruju da štiti tijelo od raspadanja, da ih čuva cijeli život i donosi sreću u kuću. Potom valja kupiti koji predmet od svile, servis za jelo od porculana, ogrlicu od bisera, vazuu iz cloisonne radionice. Cloisonne (klozone) potječe iz Pekinga od dinastije Yuan, a proizvodilo se i tijekom vladavine dinastije Ming, polovicom 15. stoljeća. Na prekrasnim emajliranim predmetima pretežito je plava boja. Nekada su se ovi predmeti koristili kao statusni simbol i znak autoriteta carske obitelji.

mr.sc. Ina Stašević